

Director Editorial: Juan Rubio.

Redactor Jefe: José Lorenzo.

Coordinador: Jordi Llisterrí.
jllisterri@vidanueva.es

Diseño: Sonsoles Hernández.

VidaNueva.es

VN Catalunya

Octubre 2012 · Nº 5

SE135817

Alguna cosa més

Càritas, Càritas, Càritas... sí, és clar, però també alguna cosa més.

Sovint jutgem l'Església com una institució descol·locada davant dels temps canviants i les novetats. En canvi, això no ha passat, ni de lluny, amb la reacció de les comunitats eclesials de Catalunya davant de la inacabable crisi econòmica. No és per alegrar-se'n: les persones –el que hauria de ser el punt de gravitació de l'economia– són les qui ho pateixen. Però sí que és motiu de reconeixement de les comunitats cristianes. Des de fora de l'àmbit eclesial, aquest reconeixement arriba sovint per Càritas. És l'entitat i la tasca més visible. És bo que sigui així. Però, gràcies a Déu, són in comptables les entitats i persones que des del compromís cristià s'han bolcat a pal·liar les conseqüències de la crisi. De fet, fa anys que s'hi aboquen i en denuncien les causes. La pobresa no va desaparèixer quan –com ens diuen ara– vivíem per sobre de les nostres possibilitats.

Però potser encara és més rellevant que aquesta intensa activitat –els fets– també estigui acompanyada de paraules. És el que recull aquest número: que l'Església, a més de treballar, també té un discurs davant la crisi.

PARAULES I FETS DAVANT LA CRISI

reportaje

Una palabra de aliento

EULALIA TORT

La pobreza infantil en Cataluña bate su record: 325.000 menores catalanes viven bajo el umbral de la exclusión social. Más de 600.000 personas no encuentran trabajo. Estos tremendos indicadores están detrás del pronunciamiento de los obispos catalanes con motivo de la crisis. La Conferencia Episcopal Tarraconense ha sido la primera en España que ha hablado conjuntamente sobre un tema que afecta a tantas familias. El texto fue publicado el 27 de julio pasado.

Desde el comienzo de la crisis, la Iglesia ha estado al lado de los que más sufren con instituciones como Cáritas o las numerosas obras impulsadas por religiosos y por laicos. Sin embargo, era necesaria una palabra de aliento y esperanza por parte de la jerarquía eclesiástica. “Este documento bebe de la Doctrina Social de la Iglesia y reivindica el sentido ético de la economía y la política en la perspectiva del bien común y el desarrollo integral de la persona. Los obispos afirman que esta crisis no es solo financiera o económica, sino de gran alcance. Es una crisis global, de pérdida de valores, una crisis espiritual”, afirma **Dolors Oller**, profesora de Moral Social en el ISCREB y de Derecho Público en ESADE.

Denunciar y proponer

En un discurso a la Fundación Centesimus Annus de noviembre de 2011, **Benedicto XVI** afirmó que “no es deber de la Iglesia definir las vías para afrontar la crisis actual”. Para Oller, hay que entender esta afirmación como “una mayoría de edad de los creyentes individuales para que, junto a otras personas, trabajen para solucionar los problemas. En todo caso, a la Iglesia, como institución, no

le compete dar soluciones concretas, pues, como dijo el Concilio Vaticano II, hay que preservar la autonomía de lo secular; sí, en cambio, tiene el deber de denunciar y de proponer grandes líneas. Es una llamada a vivir

la fe con profundidad para humanizar la economía, la política o la cultura”.

Aunque todas las fuentes consultadas valoran positivamente el documento, el salesiano y responsable del departamento de Moral de la Facultat de Teologia de Catalunya, **Domènec Valls**, habría visto pertinente “la inclusión de una crítica explícita de la raíz de los problemas que están afectando a nuestra sociedad, laminando conquistas sociales y creando situaciones de vida más difíciles a muchos conciudadanos: un sistema económico excesivamente desprovisto de valores morales, que no procura por encima de todo ni el bien de la persona ni el bien común, sino el máximo beneficio de unos pocos, sin

y esperanza ante la crisis

EXTRACTES DE LA NOTA DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL TARRACONENSE SOBRE LA CRISI ECONÒMICA PUBLICADA EL 27 DE JULIOL DE 2012

LA CRISI

A la carta pastoral *Al servei del nostre poble*, que els bisbes de Catalunya publicàrem al gener de l'any 2011, advertíem que la crisi econòmica tan greu que patíem ja en aquell moment era un dels reptes més importants que la nostra societat havia d'afrontar. Lamentablement, un any i mig més tard de la publicació d'aquell escrit, aquesta crisi global, lluny de minvar, ha anat prenent unes dimensions extraordinàries que afecten la majoria dels sectors econòmics.

LES RETALLADES

La crisi ha provocat que alguns àmbits tan fonamentals com l'atenció sanitària, l'educació o els serveis socials s'hagin vist afectats per uns ajustaments que, en força casos, perjudiquen moltes de les persones que en són usuàries.

PACTE FISCAL

Catalunya, a més, té una situació econòmica i un sistema de finançament que fan molt difícil la reactivació del país, malgrat els grans sacrificis que la població es veu obligada a fer, especialment les persones que han quedat sense treball, els joves i aquells que disposen de rendes mínimes.

ÈTICA

Cal amarrar de compromís ètic el món de l'economia i les finances, perquè la dignitat de la persona humana sigui defensada i promoguda sempre, i perquè s'eviti tota especulació que acaba provocant un veritable desastre social. També cal combatre decididament els brots de corrupció en l'àmbit de les institucions i administracions.

EXIGIR RESPONSABILITATS

Cal analitzar els errors comesos aquests darrers anys, per no tornar a caure-hi més, i reconèixer que potser tots hem intentat viure per damunt de les pròpies possibilitats. S'hauria de poder demanar responsabilitats, especialment, a aquells que han provocat desordres financers i especulació. La societat, si vol ser justa, ha de posar les mesures necessàries per tal que els capitals prenguin també responsabilitats en ordre al bé comú i al just repartiment dels beneficis.

CRISI DE VALORS I DE FE

Com a pastors de l'Església Catòlica, no podem deixar de dir a tothom que, en el fons d'aquesta actual crisi econòmica i financera, hi ha una crisi de valors i de fe. Quan l'home abandona Déu, es perd a si mateix.

UNA NOVA FORMA DE VIURE

Certament, creiem que Càritas –que és la institució eclesial de la caritat– encerta decisivament quan proposa: *Viu senzillament, perquè d'altres, senzillament, puguin viure*. Per això humilment fem una crida perquè tots ens orientem vers una manera de viure i d'actuar més modesta i senzilla, que no estigui per sobre de les nostres possibilitats.

el adecuado control por parte de la sociedad civil y del poder político”.

Uno de los aspectos más novedosos a los que apunta este documento es que condiciona la salida de la crisis al trabajo en red. “En el mundo globalizado, los problemas son tan complejos que su solución pasa por la colaboración de todos los agentes sociales”, considera Oller. En este sentido, la Red Cristiana de Entidades Sociales de Lleida es un buen ejemplo de trabajo conjunto. Surgida hace cuatro años bajo el auspicio de la delegación de pastoral social del Obispado, hoy reúne a trece organizaciones. “El objetivo es aprovechar las sinergias y desarrollar proyectos conjuntos para mejorar

Ramon Baró

Dolors Oller

Domènec Valls

Manel Lecha

las voces que han interpretado este fragmento como un posicionamiento favorable de la Curia catalana hacia el pacto fiscal. Según Valls, “la referencia a las ‘muchas voces’ y a las ‘numerosas manifestaciones’ a las que aluden los obispos en su nota me inclinan a entender la cita anterior en clave de las relaciones Estado Español-Cataluña, aunque también pueden verse como una referencia a la repercusión en nuestro país de la situación económica mundial”.

Sea como sea, ¿cómo han afectado estos recortes a la actividad de las diferentes organizaciones? En Càritas Lleida afirman que “no hemos

cerrado ningún programa, pero sí hemos tenido que priorizar. Junto a los servicios sociales de la ciudad, hemos pactado un protocolo para que nos deriven menos casos. Nos resulta imposible atender a tantas personas, así que hemos optado por los casos más complicados, queremos atender a los últimos de los últimos”. Según Manuel Lecha, “uno de los riesgos de la crisis es dejar de hacer programas a largo plazo. Desde la concepción cristiana, la persona es el valor fundamental y no podemos dar a nadie por perdido. Hay entidades que todavía seguimos trabajando para las personas que quedaron colgadas en

Reunión de los obispos catalanes en julio de 2012

Los recortes

Y es que resulta complicado atender a tantas personas mientras suena de fondo la música de los recortes y se pone encima de la mesa un nuevo pacto fiscal. “Cataluña tiene una situación económica y un sistema de financiación que hacen muy difícil la reactivación del país”, afirman los obispos en su nota. No son pocas

Desde la concepción cristiana, la persona es el valor fundamental

Varias actividades sociales de el Centre Obert Compartir y Calidoscopi de los Maristas de Lleida; de la Obra Social Santa Lluïsa de Marillac; de la casa de acogida de transeúntes Sant Auguri de Càritas de Tarragona; del Proyecto DISA (Distribució Solidària d'Aliments), coordinado por el arciprestazgo de Trinitat-Roquetes de Barcelona; y de un centro materno infantil de Càritas de Barcelona.

las crisis anteriores a pesar de las dificultades y la escasez de medios”.

En definitiva, tanto el trabajo de numerosas entidades sociales de Iglesia, como el pronunciamiento de los obispos nos invitan a un cambio en el estilo de vida. En palabras de Dolors Oller, “la vida fundamentada sobre el tener y no el ser, lleva al desastre”.

Sebastià

Entrevista **TALTAVULL**

Sebastià Taltavull, obispo auxiliar de Barcelona, ha publicado durante los últimos tres ciclos litúrgicos en Internet una homilía semanal a la luz de la Doctrina Social de la Iglesia, unos textos encargados por el Pontificio Consejo de Justicia y Paz que recientemente han sido publicados en España y en Italia. Su sensibilidad hacia la doctrina social nos aproxima a las motivaciones del documento de los obispos catalanes.

¿Por qué consideraron que era necesario publicar un documento conjunto sobre la crisis en Cataluña?

Por mi parte, lo había comentado con algunos obispos y creíamos necesario pronunciarnos como colectivo, ya que a nivel individual todos lo habíamos hecho ya, y creo que con detalle y frecuencia. Ha sido, desde los inicios de la crisis, una cuestión tratada en las homilías, escritos periódicos en nuestras hojas dominicales, en artículos, conferencias, entrevistas, etc. Pero todos convinimos en la última reunión de la Conferencia Episcopal Tarraconense que teníamos que hablar de forma conjunta.

¿Qué es lo que más les preocupa?

Lo que más nos preocupa es la situación

de las personas concretas, así como de familias enteras que lo están pasando muy mal, y, dentro de ellas, especialmente los niños. Nos preocupa que les falte lo necesario para vivir, pero nos preocupa todavía más el estado anímico en que muchos se encuentran, el desánimo, la desesperanza, la depresión, la aflicción... Nos preocupa ver a tantos jóvenes en paro y sin la posibilidad de plantearse un futuro con ilusión, con convicciones, con ideales fuertes. Nos preocupa el aumento de la pobreza y el distanciamiento progresivo, cada vez más acentuado, entre ricos y pobres.

¿Qué respuestas han tenido tras la publicación del documento?

Mucha gente nos ha agradecido que juntos hayamos dicho una palabra y el análisis que hacemos. Detrás de cada párrafo hay mucho mensaje y veo importante que se lea con profundidad, se reflexione e interpele. Las soluciones a la crisis no son solo de tipo económico. Nosotros proponemos ir a la raíz de los problemas, ya que la crisis tiene que ver con la manera de concebir lo que es realmente la persona humana, su dignidad y sus derechos, los valores espirituales y morales, el auténtico sentido de la vida. Me he encontrado con personas con las que hemos convenido que esta crisis también tiene que ver con la falta de fe en Dios, en **Jesús** y en los valores del Evangelio, no solo profesado todo eso, sino vivido.

¿Como cree que se viviría la crisis sin las aportaciones de la Iglesia?

Sin las aportaciones de la Iglesia –y quiero entender la Iglesia pensando en todos los que la formamos y estamos implicados–, creo que todo sería peor.

“MUCHOS ESPERABAN UNA PALABRA OPORTUNA, CREÍBLE, CERCANA Y LLENA DE ESPERANZA”

Es impresionante el trabajo de Cáritas, tanto a nivel de las diócesis como lo que se hace en las parroquias. Voluntariado y generosidad siempre en aumento, todo un signo de la dimensión social de la fe. Ha crecido mucho la conciencia social y se trabaja codo con codo, juntos, dando cada día respuesta a los problemas materiales que plantea la crisis y también mediante ayuda psicológica y acompañamiento espiritual, ya que en estos aspectos también crece la demanda.

Los obispos catalanes han sido los primeros que se han pronunciado conjuntamente sobre la crisis. ¿Extrañaba otros pronunciamientos?

Puede ser que sí de forma colectiva, aunque a nivel individual muchos obispos lo han hecho. Creo que no debemos tener miedo de decir las cosas, siempre que lo hagamos con amor y con el Evangelio en la mano. Hay mucha gente que espera una palabra nuestra, dicen que la necesitan. Necesitan apoyo, ánimo, ayuda, etc., pero también esperan de nosotros una palabra oportuna, creíble, cercana, llena de esperanza. También, ante problemas tan grandes, es posible que no sepamos cómo resolverlos y cómo decirlo..., pero si lo hacemos con humildad y nos situamos no solo al lado, sino al servicio de las personas, el mensaje es más claro. Creo que la crisis es lo suficientemente fuerte –y parece que lo seguirá siendo– para que hubiera un pronunciamiento de todos que fuera expresión de nuestra unidad de pensamiento y de actuación, ya que el compromiso en cada una de nuestras Iglesias particulares está y se pone constantemente de manifiesto.

E. TORT

“Tenim el perill de tractar les persones com un número”

JORDI LLISTERI

La seva preocupació sempre han estat les persones. I **Pilar Malla** ho ha concretat com a assistenta social a França amb els immigrants espanyols dels anys seixanta, com a professora de l'Escola de Treball Social, com a responsable del departament que van posar en marxa els serveis socials del primer govern de la Generalitat, com a directora de Càritas de Barcelona, com a diputada al Parlament o com a síndica de greuges de Barcelona. Sempre amb la mirada dirigida a les persones a qui havia de ser útil el seu servei. Les seves preocupacions, centrades principalment en la tasca dels serveis socials, ara han quedat recollides en el llibre *Fer front a la pobresa* (CPL).

Amb quina actitud cal acostar-se a la pobresa?

Prenent-se l'altre seriosament. No tractar la gent segons les condicions en què viuen, sinó perquè són persones. I això vol dir potser perdre una mica més de temps parlant. Hi ha gent que gairebé mai ha estat escoltada. Escolta les persones fins al final. No cal treballar com a assistent social per fer-ho. Només cal anar pel carrer i voler-hi veure.

Com va aprendre a fer això?

Això surt de la meua experiència cristiana i humana. A la JOC, amb el diari del militant, cada dia havíem d'escriure el que havíem fet i vist.

Això em va donar un hàbit. Aprendre a aprendre del que et diu la gent i del que veus. T'adonaves que no havies escoltat prou, que no havies entès bé, i t'ensenyava a canviar d'actitud. No podem passar pel món mirant sense veure. O com ens deien en el grup de l'IMS: si teniu una actitud senzilla, sempre podeu aprendre dels altres.

Ser cristià també és això?

Per mi té una arrel evangèlica. **Jesus** sempre mira i veu. Pregunta a cada persona què vol. I s'hi entretén. En canvi, penso que anem pel món massa distrets. La paternitat de Déu i la fraternitat humana són la clau. Un Déu pare i proper.

Com es concreta això en el treball social?

Jo trauria del vocabulari la paraula *pobres*. La pobresa és una condició en què viu una persona, però el subjecte és la persona. Primer és persona i després ve la pobresa. En canvi, massa sovint cataloguem la gent d'una manera determinada: els pobres, els aturats, els immigrants... I nosaltres –adonant-nos-en o no– creiem que ja sabem què necessita aquest pobre. En canvi, és una persona diferent d'una altra.

Actuar davant la realitat

A tots ens crida l'atenció veure persones pobres al carrer, però no sabem gaire bé què fer.

Tots vivim aquesta situació. Per mi és una situació molt difícil. Què has de fer? Penses que si no els donéssim res, no demanarien. També em sap greu donar una moneda, penso que és una manera d'humiliar-los. Moltes vegades he optat per no donar a tothom i donar molt a una persona en concret perquè deixés de demanar. Però continuava demanant. Vol dir que viu en una altra situació i que, en canvi, jo li aplico els meus criteris

Pilar Malla

Exdirectora de Càritas

però això no estava en el catàleg d'ajudes econòmiques. Li podien pagar un lloguer, però la dona el que necessitava era una targeta d'autobús. No podem fer una llista de respostes si no sabem primer què necessita cada persona. O, per exemple, també tenim serveis perquè els transeünts vagin a dormir. Com que és transeünt, nosaltres ja tenim la solució: donar-li un espai per dormir. Però què vol aquell transeünt? Potser el que vol és parlar.

Jo no sé res

Demana un tracte més proper.

Demano veure la persona. Jesús, quan veia una persona, l'escoltava, i li preguntava: què vols? Jesús feia un treball individual, amb cadascú. I nosaltres, moltes vegades tractem la gent que no té mitjans tots igual. En un moment com el d'ara tenim el perill de tractar la gent com un número determinat amb una solució determinada.

És un problema greu, tot i que hi ha entitats que tenen molt clar que una cosa és ajudar o donar una resposta a una necessitat, i que una altra cosa és escoltar i estar al costat de l'altre, voler comprendre. Una és: jo ja ho sé. L'altra és: jo no sé res, i encara que tu vagis pel carrer i siguis pobre, no sé què et passa perquè ets diferent d'un altre. Això, la gent que ho toca cada dia a Càritas, o les iniciatives de les Filles de la Caritat, de Sant Joan de Déu, o d'Arrels, entre altres, ho tenen molt clar.

Hem tolerat la pobresa, diu.

L'hem tolerat i la creem. Pobresa i marginació s'han de convertir en criteris inspiradors d'una política global i no han de ser objecte de polítiques sectorials. I la resposta que donem no és l'adequada per estimular les persones. Moltes de les ONG que hi ha estan més especialitzades en coses concretes i sense una visió àmplia de la resposta que s'ha de donar a la gent. A moments diferents, calen solucions diferents. S'ha de repensar tot. Sempre militem pels pobres, però no els fem militants.

per entendre'l. De la mateixa manera m'és més fàcil –com vaig fer fa pocs dies al passeig de Gràcia– veure un home que regirava papereres i anar a comprar-li un entrepà. Davant d'una persona que té gana, donem-li una cosa bona i que no hagi de rosegar el que els altres no volen.

Això no ho fa tothom.

Doncs a mi em surt més això. Però el que em sap més greu és que actualment estiguem molt contents perquè tenim banc d'aliments o perquè fem maratons contra la pobresa. Això ens fa contents, i ens hauria de fer pena.

Ningú no sap com solucionar-ho?

Crec que el problema és que en general es donen solucions sense conèixer la realitat. Ara s'ha parlat d'obligar la gent que cobra un subsidi quan ha esgotat l'atur a anar a netejar boscos o a fer serveis a domicili. No veuen que amb aquesta política només podem donar un mal servei o desaprofitar una nova sortida laboral com pot ser netejar boscos i fer uns bons serveis a domicili? No es pensa en les persones que han de fer aquestes feines i en

les que les han de rebre. O davant la pobresa infantil. No hem d'actuar d'una manera diferent? Els hem de deixar així?

Som capaços d'entendre moltes coses, però davant d'aquesta realitat humana no sabem actuar. Crec que falta imaginació i creativitat davant d'aquest moment històric.

Quin és el principal problema dels serveis socials?

Que a la pràctica sempre siguin només per als pobres. És un error, perquè el treball social té molts més components que la qüestió econòmica. També m'he barallat molt en contra dels catàlegs o de les llistes d'ajudes. Recordo el cas d'una dona que demanava una targeta d'autobús,

Jo trauria del vocabulari la paraula 'pobres'. Primer és persona i després ve la pobresa.

C vida religiosa

ACOLLIDA A LA
FRATERNITAT
D'ARENYS DE MAR
DELS CAPUTXINS

L'Evangeli, una autèntica alternativa a la crisi

El vot de pobresa que professen alguns cristians, especialment els religiosos, pren un relleu especial en temps de crisi. La renúncia a la propietat personal i el fet de posar els béns en comú (Act 4, 32-35) dóna pistes per a una vida més comunitària en la qual ningú no passi necessitat perquè ens conformem a viure sols amb el necessari. La història de la vida religiosa cristiana, des dels apòstols amb **Jesús** fins als nostres dies, passant pels monjos, els mendicants i arribant a experiències actuals com Taizé, Bose o les Fraternitats de Jerusalem, mostren com la vida senzilla, posant els béns en comú, permet que tothom tingui el necessari i encara es pugui repartir als qui no tenen.

La pobresa, que és desapropiació de les coses i d'un mateix, no pot donar-se per imperatiu ètic, sinó que implica un enamorament de la persona de Jesucrist i trobar el tresor de la seva amistat íntima que relativitza tota la resta. Hom no es desprèn de les coses si no en troba de millors. Per això, el qui troba el tresor del

JOSEP
MANUEL
VALLEJO
Caputxí

Regne (Mt 13, 44) pot vendre tot el que té, perquè ha trobat quelcom de preferible. En aquest sentit, pobresa i experiència personal de Jesucrist i de la seva Bona Notícia van íntimament lligades. Per això la pobresa no és una experiència trista, d'austeritat forçada, sinó d'eixamplament del cor i de felicitat. No oblidem que la primera benaurança, la dels pobres, està en present: "Vostre és el Regne de Déu" (Lc 6, 20). Es viu millor de manera simple, compartint en fraternitat i esmerçant el temps en la contemplació, l'estudi, el treball manual o l'atenció als desvalguts, que treballant moltes hores per assolir un nivell de consum que considerem imprescindible. De fet, els qui viuen en comunitat, si posen els béns en comú, només necessiten treballar quatre o cinc hores al dia, i la resta del temps poden dedicar-la a activitats més gratuïtes. La manera de viure que proposa Jesús, econòmicament, és genial i, humanament, molt harmònica. Si visquéssim d'una forma més "espiritual", conreant la pregària, la Sagrada Escriptura, la

bona lectura, l'art, la música, les relacions... tindríem una vida més plena, sense desfici per posseir, i no necessitaríem tant per viure. La proposta cristiana de vida, tal com la dibuixa l'Evangeli, és una autèntica alternativa a la crisi i a la manera de viure de les nostres societats "avançades".

Cent vegades més

Algú podria objectar que aquesta proposta és idíl·lica i que a la pràctica els ordes religiosos tenen molt béns. L'experiència concreta demostra que, malgrat les febleses, el fet de compartir els béns es dóna i que, si es posseeixen béns (immobles sobretot), és perquè els superàvits anuals es reinverteixen en les pròpies obres que, a més, estan al servei de la gent. Aquell "cent vegades més" (Mc 10, 30) que promet Jesús als qui deixen alguna cosa per Ell i per l'Evangeli es compleix amb escreix perquè quan hom entra en un orde religiós, deixant casa i família, re-troba una família molt més gran i cases arreu del món.